

ОСОБЛИВОСТІ ФАКТИЧНОГО КОНТРОЛЮ СИПКИХ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

І. М. Бурдьо,

аспірантка кафедри обліку і аудиту

Львівського інституту банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

Однією з основних вимог, що ставляться до бухгалтерського обліку є достовірність його показників. Проте, в процесі зберігання і відпуску товарно-матеріальних цінностей між їх фактичною наявністю і даними бухгалтерського обліку можуть виникнути розходження, які не піддаються повсякденному обліку.

Відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» № 996-XIV від 16 липня 1999 р. підприємства, для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності зобов'язані здійснювати інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка.

Основні засади проведення інвентаризації на будівельних підприємствах розглянуто у працях таких вчених та науковців як Дікань Л. В., Гура Н.О., Жукова Д.В., Мошенський С.З., Остапчук Т.П. тощо. Проте, на нашу думку, більш детального розгляду потребує порядок проведення інвентаризації сипких будівельних матеріалів, що посідають одне з основних місць серед товарно-матеріальних цінностей будівельного підприємства.

При проведенні інвентаризації будівельних матеріалів доводиться враховувати певні галузеві особливості: виходячи із специфіки виконуваних робіт, окремі види будівельних матеріалів

зберігаються не на центральному складі, а на спеціальних майданчиках (під навісами або без них) насипом і внаслідок такого зберігання є безформною масою [2, с.33]. Матеріально-відповідальна особа не в змозі щоденно визначати кількість витрачених запасів за фактичною вагою або обмірюванням кожного виду запасів [1].

Вищевказані галузеві особливості спричинили виділення специфічного напрямку інвентаризації, а саме: інвентаризації сипких будівельних матеріалів, що знаходяться на спеціальних майданчиках. Проведення зазначеного виду інвентаризації передбачає ряд етапів зображених на рис. 1.

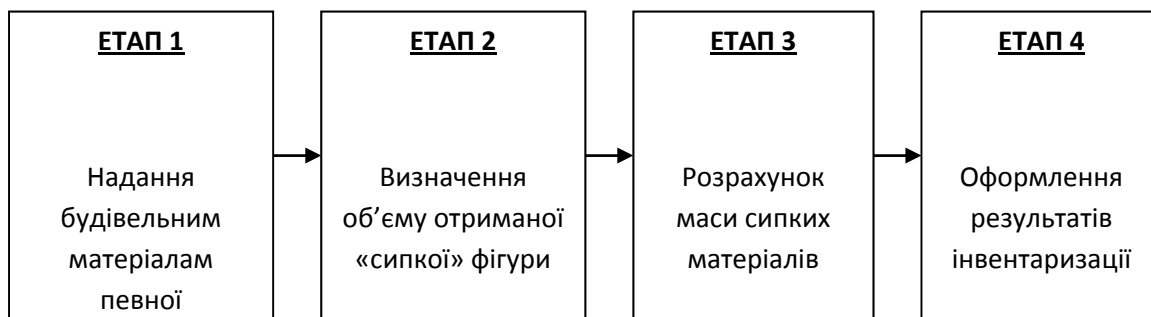

Рис.1 Етапи проведення інвентаризації сипких будівельних матеріалів

Перш за все, перед початком інвентаризації будівельних матеріалів матеріально відповідальні особи повинні надати їм певної геометричної форми (паралелепіпеда, конуса тощо) [3, с.280-285]. Вказані дії проводяться на першому етапі, який можна вважати підготовчим.

Кількість будівельних матеріалів визначається на другому та третьому етапах інвентаризації шляхом обмірювання і розрахунків за наступним алгоритмом:

1. Визначається математично об'єм відповідного паралелепіпеду, конуса або куба (залежно від форми, яку надано будівельним матеріалам). При цьому, якщо для обліку сипких матеріалів застосовуються об'ємні показники (метри кубічні), то для таких матеріалів підготовчий етап інвентаризації закінчено;

2. За умови використання в обліку підприємства вагових вимірників будівельних матеріалів (т, кг), об'ємні показники переводяться у відповідність до системи обліку. З цією метою визначається вага однієї одиниці вимірюваних матеріалів, і, в подальшому, отримані показники об'єму та ваги перемножуються [4, с.71-73].

Для визначення об'єму певної геометричної форми, якої надано будівельним матеріалам, членам інвентаризаційної комісії необхідно володіти знаннями точних наук. Так, зокрема для визначення об'єму найбільш часто використовуються наступні формули, зображені в таблиці 1.

Таблиця 1

Формули для визначення об'єму геометричних тіл

Геометричне тіло	Формула	Розшифровка показників, наведених у формулах
Паралелепіпед	$V = h \times S_{\text{осн.}}$	V – об'єм фігури; h – висота відповідної фігури; $S_{\text{осн.}}$ – площа фігури, яка знаходиться в основі (для паралелепіпеда і піраміди – площа квадрата/прямокутника, для конусів – кола); $S_{\text{н.осн.}}$ – площа нижньої основи; $S_{\text{в.осн.}}$ – площа верхньої основи.
Конус	$V = 1/3h \times S_{\text{осн.}}$	
Піраміда	$V = 1/3h \times S_{\text{осн.}}$	
Усічений конус	$V = 1/3h \times [S_{\text{н.осн.}} + S_{\text{в.осн.}} + V \times (S_{\text{н.осн.}} \times S_{\text{в.осн.}})]$	

Розрахунок маси сипких будівельних матеріалів проводиться на 3 етапі інвентаризації одним з наступних способів:

- шляхом зважування будівельних матеріалів в невеликій допустимій ємкості з подальшим застосуванням отриманого співвідношення ваги і об'єму до відомого загального об'єму матеріалів;
- встановлення маси матеріалів з використанням показника насипної щільності [2, с.33].

Визначення терміна «насипна щільність» наведено в Будівельних нормах «Перелік одиниць фізичних величин, що підлягають застосуванню в будівництві» - СН 528-80 і трактується як

відношення маси зернистих матеріалів, матеріалів у вигляді порошку до всього об'єму, зайнятого ними, включаючи і простір між частинками [5].

Показник насипної щільності є однією з основних характеристик будівельних сипких матеріалів, а відомості про марку матеріалу за насипною щільністю доступні для будь-якого споживача.

Матеріально відповідальна особа, знаючи показник насипної щільності, переводить об'ємні величини у вагові. Для цього раніше визначений об'єм сипких матеріалів слід помножити на показник насипної щільності. У добутку підприємство отримає величину, необхідну для відображення в інвентаризаційному описі форми №М-21, який складається на четвертому етапі інвентаризації.

До інвентаризаційного опису слід додати відповідні акти обмірів і розрахунків. Варто зазначити, що на виявлені при інвентаризації будматеріали, непридатні до подальшої експлуатації складається окремий опис.

Якщо в результаті інвентаризації виявиться недостача будівельних матеріалів, тоді при визначенні фактичної маси сипких матеріалів слід застосувати норми природних втрат, які наведено у додатку 1 до постанови Держпостачу СРСР від 15.06.1984 р. №72 [2, с.34].

Інвентаризаційні описи та інші інвентаризаційні документи подаються на розгляд призначеним постійним (робочим) комісіям. Останні складають свій протокол, після чого інвентаризаційні документи подаються на розгляд керівника підприємства, який їх затверджує. Затверджені результати інвентаризації відображаються в бухгалтерському обліку підприємства в тому місяці, в якому закінчена інвентаризація, але не пізніше грудня звітного року [6].

Отже, сипкі будівельні матеріали – особливий об'єкт для інвентаризації. Саме тому, члени інвентаризаційної комісії повинні володіти бухгалтерськими навиками, а також знати та вміти застосовувати на практиці будівельні норми, технічні вимоги і норми природних втрат будівельних матеріалів.

Література

1. Жукова Д.В. Особливості проведення інвентаризації матеріалів в будівельній галузі/ Електронний ресурс. <http://www.viem.edu.ua/konf6/art.php?id=0911>
2. Папінова О. Особливості інвентаризації на будівельних підприємствах // Баланс. – 2012. – №91. С.31-34
3. Дікань Л. В. Фінансово-господарський контроль. Навчальний посібник / Л.В. Дікань –ХНЕУ, 2008. – 346 с.
4. Гура І.О. Облік видів економічної діяльності: Навч. посіб. / І.О. Гура. — К.: Знання, 2004. — 541 с.
5. Будівельні норми «Перелік одиниць фізичних величин, що підлягають застосуванню в будівництві» - СН 528-80 / Електронний ресурс. <http://www.budinfo.org.ua/doc/1808153/SN-528-80-Perelik-odinitis-fizichnikh-velichin-shcho-pidliagaiut-zastosuvanniu-v-budivnitstvi>
6. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 р. № 69/ Електронний ресурс. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94>